

מחיר החשיפה / גיא לשם (מ"דיעות אחרונות" 13.02.02)

משה קובייסי, דורון ארמוזה וא' מילאו תפקידי ניהול בכירים, התלוננו על אי סדרים במקום עבודתם, סירבו לשתוק, ומאז הם משלמים את המחיר שניים מהם איבדו את עבודתם, ומעל ראשו של השלישי מאיימת חרב הפיטורין בימים אלה קיבלה הכנסת תיקון לחוק ההגנה על חושפי שחיתויות, שאולי ימנע סיפורים דומים בעתיד

משה קובייסי הוא טיפוס עקשן. כבר כמעט שנה הוא מסרב להבין את הרמזים העבים שמשגרים לעברו בכירי עיריית ראשון לציון. לך הביתה, הם רומזים לו, עשית לנו כבר מספיק בעיות. אבל קובייסי בשלו: לקחו ממנו את הטלפון הנייד שלו הוא זקוק למילוי תפקידו - קובייסי רכש מכשיר על חשבוננו ונושא בכל ההוצאות השוטפות. לקחו ממנו את הרכב שלו הוא זקוק כדי לבצע את עבודתו - קובייסי הביא לעבודה את רכבו הפרטי. הודיעו לו שכדאי שיפנה את משרדו - קובייסי התעלם. הפחיתו את משכורתו בצורה משמעותית - קובייסי רק התמלא רוח לחימה. עקשן, כבר אמרנו?

הכל התחיל לפני כשנה, כשקובייסי (43), קצין הביטחון הראשי למוסדות חינוך בעיריית ראשון לציון, גילה במהלך עבודתו, כמפורט בתביעה שהגיש בבית הדין לעבודה, חריגות משמעותיות בין כמות המאבטחים שמספקת חברת אבטחה פרטית לעירייה לבין הכמות הנדרשת על פי התקנים של משרד החינוך והמשרד לבטחון פנים.

מתוקף תפקידו נדרש קובייסי להעביר דו"חות מצב תקופתיים על רמת האבטחה, שאמורים בין היתר להתריע על ליקויים שגילה. קובייסי, על פי כתב התביעה, שעבד אז רק שמונה חודשים בתפקיד, הופתע לשמוע את אחד הממונים עליו מורה לו להעלים את הנתונים מהדו"חות שהעביר. הוא סירב לעשות כן.

כל זה היה אולי עובר בשקט, אם קובייסי היה מסתפק בכך ולא חוקר את העניין לעומקו. אבל קובייסי, כך על פי עו"ד מנחם קליין, שמסייע לו מטעם עמותת "עוגן", חשף קשר לכאורה בין הגורם בעירייה, שהיה אמור לפקח על עבודת החברה לבין מנכ"ל החברה.

עם תפוח האדמה הלוהט הזה החליט קובייסי למלא את חובתו כעובד ציבור וכאזרח שומר חוק. הוא פנה לבכירים בעירייה, בהם גם מנכ"ל העירייה וראש העיר עצמו, ודרש את בדיקת הנושא. כמעט במקביל, וכמובן ללא קשר גלוי לעין, החלו ההתנכלויות.

תחילה היה מדובר רק ברמזים: "יעשו לך את החיים שחורים", אמר לו אחד הממונים עליו. תוך זמן קצר הפכו הרמזים לאיומים, שעל חלקם הגיש קובייסי תלונות למשטרה. מיד לאחר מכן נלקחו ממנו, כאמור, הטלפון הנייד והרכב שבו הוא אמור להגיע למוסדות החינוך. גם מצבו החברתי במקום עבודתו הורע. "אנשים מפחדים להיראות בקרבתו", סיפר השבוע אדם שמכיר אותו מיומו הראשון בעבודה. "מתייחסים אליו כמו למצורע".

בצר לו פנה קובייסי לעזרתה של עמותת "עוגן", המתמחה בהגשת סיוע לעובדים שחשפו שחיתויות במקום עבודתם. מיה קוד, יו"ר העמותה ומי שבעבר הייתה קרבתן להתעמרות ממושכת לאחר שהתריעה על שחיתות במקום עבודתה, בדקה את הפרטים והחליטה להצמיד אליו את עו"ד קליין, שמטפל כיום בהיבטים המשפטיים של הפרשה.

דוברת עיריית ראשון לציון מסרה בתגובה: "אין יסוד לטענותיו של קובייסי. לקראת הפסקת עבודתו קויים הליך שימוע, שבמסגרתו הוא התבקש לשטוח את טענותיו, אך נמנע מלשתף עמנו פעולה. תחת זאת הוא בחר להטיח בעירייה ובעובדיה האשמות, שעה שהוא עצמו עשה מעשים שעובד אחראי לא היה עושה, כמו הטמנה של מטעני חבלה דמה ללא תיאום עם גורמים בעירייה ובמשטרה."

"במקום ללמוד מלקחי התנהגותו הפסולה, מצא קובייסי לנכון להשמיץ עובדי עירייה ונבחר ציבור בתקווה שבכך יימנעו פיטוריו. העירייה תבקש הערב במועצת העיר את הפסקת עבודתו, במסגרת צמצום התקנים ובשל חוסר התאמתו לתפקיד".

אלא שעיון במסמכים שהגיעו לידינו מחזק את טענותיו של קובייסי וסותר לכאורה את טענות העירייה. ראשית, בשימוע שנערך לו נכחו גם גורמים בעירייה, שהיו נשואי טענותיו, מה שלכאורה

הפך את השימוע למשחק מכור מראש. שנית, את הטענה כי קוביסי חרג מסמכותו כשטמן מטעני דמה ללא תיאום, מפריך חוזר מנכ"ל משרד החינוך, מחודש אוקטובר 2000, שבו נכתב במפורש כי "הקב"ט המקומי אחראי לתרגול גילוי מטען חשוד" וכי "בסמכותו לערוך תרגילי עירנות גם ללא תיאום מראש". מכל אלה עולה כי מישהו בעיריית ראשון לציון מנסה לתרץ את הניסיונות לפטר את קוביסי במניעים בלתי ענייניים בעליל.

סיפורו של קוביסי, כמו גם הסיפורים הנוספים המופיעים בכתבה, הם רק חלק מזערי ממאות סיפורים דומים שהתרחשו בישראל בשנים האחרונות. ברוב המקרים לא היו מגישי התלונות מודעים לאפשרותם לפעול משפטית נגד ההתעללות בהם. רובם גם החליטו, בליט ברירה, לעזוב את מקום עבודתם מאשר להילחם.

לאחרונה, לאחר שנים של מאמצים מצד אנשי עמותת "עוגן", התקבל בכנסת תיקון לחוק ההגנה על חושפי שחיתויות. התיקון מחייב מעסיק, שפיטר עובד שהתריע על אי סדרים, להוכיח כי עשה זאת ללא כל קשר לתלונתו של העובד.

התיקון החדש לחוק כבר לא יעזור לא' (59). במקרה שלו חשיפת השחיתות הביאה אותו, בניגוד לרצונו, לפנסיה מוקדמת בהרבה ממה שתכנן. 35 השנים שעשה בתפקידי ניהול בכירים לא הכינו אותו לעוול שנגרם לו, כשהעז להעלות חשדות לאי סדרים לכאורה בניהול עמותה.

הסיפור שלו מתחיל ממדיח כלים. א' ניהל בהצלחה את בית האבות "לינת הצדק" בחיפה, ובמסגרת הקמת אגף חדש בבית האבות הוא ביקש ממספר חברות הצעות מחיר לאספקת מדיח למטבח המשותף. עוד בטרם סיים את איסוף ההצעות, גילה א' כי אחד מחברי ועד העמותה המפעילה את בית האבות כבר הזמין מדיח במחיר גבוה בהרבה מהצעות אחרות שהגיעו לידיו. בירור קצר העלה כי אותו חבר ועד היה קשור עסקית לחברה שממנה הוזמן המדיח.

א' פנה ליו"ר העמותה, נתן קורצברג, ושיתף אותו במידע. קורצברג - על פי א' - סירב לשתף עמו פעולה. בצר לו פנה א' לרשם העמותות, שבבדיקה ראשונית של מאזני העמותה שמצא כי לכאורה יש מקום לחשדות שהעלה א' והחליט למנות רואה חשבון מטעמו לבדיקת חשבוניתיה.

הפעם פעל יו"ר הוועד במהירות. על פי תביעה שהגיש א' בבית הדין לעבודה, תוך ימים אחדים הוא פוטר מתפקידו, מבלי שניסו לברר עמו את העובדות ותוך התעלמות מוחלטת מזכויותיו הסוציאליות. לטענתו, לא שולמו לו פיצויי פרישה ושכר שהובטח לו בחוזה העסקתו.

בין לילה הפך א' לשבר כלי. אחרי תקופת התאוששות הוא החליט כאמור לתבוע את בית האבות, אך עד כה טרם הסתמן סיום לפרשה. במקביל פנה א' לעמותת "עוגן", המנסה בימים אלה לסייע לו לקבל את הפיצויים המגיעים לו. בינתיים הסתיימה הכנת דו"ח רשם העמותות בנושא כספי העמותה, אך מסקנותיו עדיין לא פורסמו. תגובת פרקליטו של קורצברג, יו"ר העמותה: "מן השאלות שהפנה כתב העיתון למרשי נודפת כוונה לקחת צד בהליך משפטי המתנהל עתה, תוך גרימת נזק לעמותה שמנהלת בהתנדבות בית אבות ובו כ- 120 חוסים.

"לגופו של עניין, א' פוטר על רקע תפקוד לקוי וקיבל את מלוא הכספים המגיעים לו. פרטים אלה ידועים לו ואף מופיעים בכתב ההגנה שהגשנו לבית הדין. אני מצר על כך שהוא נאלץ לרתום את העיתון למאבקו, כביכול למען טוהר המידות".

גם דורון ארמוזה (45) נאלץ לשלם מחיר. הוא עבד במשך 13 שנה בחברה לבילוי ובידור, השייכת לעיריית חולון ומפעילה גם את בריכות השחייה הציבוריות בעיר, ובמשך השנים זכה להערכת הממונים עליו, ואף קודם לתפקידי ניהול.

עד שיום אחד, לרוע מזלו, הגיעה אליו תלונה שסיפרה על אדם שהגיע לאחת הבריכות והתנהג בצורה מעוררת שאלה ליד כמה מהילדות הקטנות ששהו שם. בירור קצר שערך ארמוזה העלה עובדה מצערת נוספת: מדובר באביו של הממונה הישיר עליו בחברה העירונית.

ארמוזה, לטענת עו"ד דוד רד, המסייע לו מטעם עמותת "עוגן", החליט לטפל בעניין בדרך דיפלומטית: הוא פנה לממונה עליו וביקש ממנו לטפל בתלונה בעצמו. משהבחין שהעניין לא מטופל, פנה גם לסמנכ"ל החברה העירונית ולעוזרת ראש העיר, כדי שיטפלו בנושא.

אבל הטיפול היחיד של העירייה היה שיחה שאליה זומן ארמוזה ובה נכחו הממונה עליו וסמנכ"ל החברה. לדברי עו"ד רד, הם הודיעו לו כי מוטב שישתוק. במקביל הוציא הממונה על ארמוזה מכתב שבו פירט שורה של ליקויים בתפקודו המקצועי.

אחרי תקופה ארוכה, שבמהלכה חזרו ונשנו תלונות מנויי הברכה כלפי אביו של הממונה, החליט ארמוזה לשים קץ לסיפור ולהגיש תלונה למשטרת חולון. כאשר נודע לממונה עליו על הגשת התלונה, הוא הודיע לו כי מבחינתו סיים ארמוזה את הקריירה המקצועית שלו בעיר. ארמוזה חש מאויים והגיש תלונה נוספת במשטרה, והפעם נגד הבוס שלו.

זמן קצר לאחר הגשת התלונה השנייה הגיע ארמוזה לשיחה עם מנכ"לית החברה העירונית וביקש לעבור לתפקיד אחר, אך נאמר לו שאין בנמצא תפקיד אלטרנטיבי עבורו. לטענת עו"ד רד, באותה שיחה "שוכנע" ארמוזה להתפטר. כיום, אגב, הוא משמש כמציל בברכה פרטית, הרחק ממקום מגוריו.

דוברת עיריית חולון מסרה כי העירייה מנועה מלמסור את גרסתה בפומבי, מאחר שהתלונה נמצאת בחקירה משטרתית. "עם זאת, אין כל קשר בין התלונה שהוגשה למשטרה לבין התפטרותו היזומה של ארמוזה. מדובר בעובד שכבר פוטר בעבר על רקע אי התאמה ותפקוד לקוי, והתקבל מחדש לתפקיד אחר לאור בקשות חוזרות ונשנות מצדו. ארמוזה התפטר משיקוליו הוא, ואף שולמו לו פיצויים לפני משורת הדין".

נוכח תגובת העירייה, מציג ארמוזה מסמך, שמוכיח כי הוא לא פוטר מעבודתו מעולם לפני כן, ואף צויין לשבח על מקצועיותו.

"לצערי עקב בעיות בוערות יותר, מדינת ישראל אינה מקדישה מספיק משאבים כדי להתמודד עם בעיות של חריגה ממנהל תקין ומטוהר המידות", אומר עו"ד קליין. "אני מאוד מקווה שעד שיימצא זמן לטפל גם בבעיות אלה לא נמצא את עצמנו במדינה מפוררת לחלוטין. בינתיים אנשים ישרים משלמים את המחיר".